

njič banke sapo zgubile, denar pa vsi tisti, ki so delnice vzeli ali svoje premoženje bankam izročili, da več dobička imajo.

Naši narodni in politični nasprotniki Konrad- Fricelj nove baže — ti so krivi groznega denarstvenega poloma! — Mi sicer tega ne želimo, alj zgoditi se vendar utegne, da bodo cvileče mošnje in na kant spravljene kmetije prepričale naše Seidljance, kako krivo da je bilo podpirati pri volitvah pritiklino, ki je Avstrijo v denarni propad pahnila. Spoznali bodo to zaslepljenci, pa — prepozno bo!

Gospodarske stvari.*)

Poljske miši.

Nezmerna je škoda, katero so letos napravile poljske miši. Na Štajerskem je posebno trpel ljutomerski okraj, kder ni samo žito, marveč tudi slama po mnogih krajih celó pokončana. Enako so delale te uime tudi v Banatu in po mnogih drugih krajih. Naj torej bralcem nekaj povemo o tem nadležnem gostu, ki ni samo silno požrešen, ampak tudi prav hudoben, ker za kratek čas celó slamo drobi. Držali se bomo pri popisu izvrstnih bukvic: „Živali v podobah“, ktere je kaj mikavno spisal g. prof. Erjavec, na svetlo dala družba sv. Mohora. Iz tega se bodo častiti bralci ob enem prepričali, kako koristno da bi bilo, ko bi se iz teh bukvic, postavim v društvih, večkrat kaj za poduk in kratek čas posnelo.

Najškodljivejša in najpožrešniša miš, ki prerije zemljo na vse strani, ter zgloda in požre vse, kar raste na njej, je poljska miš. Neizrečeno hitro se plodi, posebno v toplih letih, kakoršno je bilo letošnje leto, in pokonča vse poljske pridelke. Zato so jo že v starih časih imeli ljudje za „šibo božjo“. Ako so v enem kraju vse požrle, gredo v velikih krdelih dalje od kraja do kraja. Ne zadržujejo jih niti visoke gore niti globoke vode. Ako nimajo več živeža na polji, planejo v gozde, kder pokončajo mnogo mladovja, oglodavše mu mlado skorjo.

Pa ne samo, da mnogo požrejo po letu, temuč delajo škodo tudi s tem, da si za zimo znašajo v svoje luknje vsakovrstnega žita in družega živeža. — To je še sreča, da se tudi pri tem mrčesu večkrat kužne bolezni prikažejo, tudi mokre pomladi in zgodnji jesenski mrazi jih mnogo pokončajo.

*) Pri sestavku: „Lunin upliv na rastline“ je zadnjič po naključju izostalo ime g. pisatelja, Fr. Megliča, kteroga prosimo, naj nam tega ne zameri in večkrat kaj piše.

Tudi v naznanilu o „izvažanju žita iz Rusije“ v poslednji številki se naj popravi pomota, da je v 10 letih (1861—1872) za 100 milijonov rubljev žita bilo izvoženega; za toliko je v 10 letih izvažanje narastlo.

Alj je pomoček zoper to uimo? boste vprašali. Človeška moč tu le malo kaj premore; toda človeška neumnost pokončava mnogo stvari, ktere je Bog ustvaril, da služijo človeku v pomoč zoper hudo uimo poljskih miši. Največ jih namreč požró nektare ptice, na primer: sove, kanje, zlasti pa postolke, ktere pa neumneži preganjajo in streljajo. Tudi dihurji, podlasice, kune in domače mačke pticam v tem poslu pridno pomagajo.

Kanja (Bussard, Mäusefalke) jih pohrusta na dan po 50, ako jih le dobi; 30 se jih pa sme računati na dan, zato se tudi po nekterih krajih mišar imenujejo. Če še pomisliš, koliko njeni trije ali štirje mladiči potrebujejo, predno so godni, lahko presodiš, koliko škodljivega mrčesa ena mišarjeva rodovina na leto pokonča. In kako človek kanji to dobroto plačuje? Malopridnež, ako le do puške pride, strelja po prekornih ptici, in če jo ubije, jo razpne na vratih ali svislih, češ, da je — „jastreba“ alj „kragulja“ dobil!

Postolka (mokosevka, Thurmfalke), ravno tako pridno miši lovi. Ko z visokega kaj na polju opazi, hipoma obstane in s perutnicama stresajé visi nekaj časa na istem mestu, potem se zapraši na zemljo in pograbi svoj plen, bodisi poljska miš alj kobilica, kuščar ali žaba. — Mladiče 4—6 pitata največ z mišimi. Iz tega se vidi, kako silno koristna ptica da je postolka, le neveden ali nespameten človek je more streljati.

Tudi poljska vrana je kmetovalcu na veliko korist, ker se največ brani z miši, zlasti kedar je mišje leto. Po ves dan preži pred mišjimi luknjami, kakor najboljša mačka. Tudi pozoblje največ hroščev (kebrov). In vendar nespametni ljudje tudi poljsko vrano v svojo lastno škodo neusmiljeno preganjajo!

Vsem kmetovalcem torej v njih največo korist živo priporočamo, naj nikar ne streljajo alj streljati pusté svojih najboljših, od Boga jim danih pomočnikov pri kmetijstvu! Še celó gledati bi morali, kako bi več teh koristnih ptic na svoja polja privabiti mogli. Vstregel jim boš posebno, ako njim na njivo zasadiš visok drog, na kterem je zgorej deščica poprek nabita, da je kakor polica. Na take deske visoko sredi polja rade sedajo kanje in vrane, ter od onod na miši preže. Drog se ti bo gotovo izplačal. Ravno tako napéno je preganjati in moriti podlasice, dihurje in kune, ki v obče veliko več koristijo na polji, kakor pa škode napravijo pri kuretni. Če imaš žita, ne bo tudi kurettine manjkalo.

Nov pomoček zoper poljske miši iznašel je, kakor beremo v „Zag. gosp. listu“, trgovec Moog v nemškem mestu Karlsruhe. V mnogih krajih na Nemškem skušali so poljske miši pokončati z dimom, v mišje luknje napeljanim. V ta namen so služile železne peči, iz kterih se je dim s pomočjo meha v mišje luknje podil. Tega ne

more vsak kmetovalec storiti, torej je omenjeni trgovec duhtal, kako doseči isti namen brez peči. — Iznašel je posebne kroglice (kugljice), katerih prodava zdaj 10 po 1 krajcarju. Kroglice imajo v sebi nekaj usnja (ledra), so namočene s solnato kislino, osmoljene in posipane s žveplenim cvetom. Pri porabi ožgejo se pazljivo na sveči, se spustijo v luknjo, ktera se s peščico zemlje dobro zadela. Pravijo, da ena sama kugljica vse miši v eni luknji zaduši. — Kje se pa dobé te kugljice? Vprašajte za šalo pri dotičnih kmetijskih podružnicah, in prepričali se boste, koliko da so naše kmetijske podružnice vredne. Za poskušnjo si naj več kmetov skupej naroči par stotin omenjenih kroglic pri iznajdniku, da se prepričate, je li kaj na tem alj ne?

Suho mesó se da naj lažje tako-le ohraniti: Posušeno mesó deni v kako posodo, na primer v škafo, potrosi ga s pepelom bukovega lesa. Posodo deni na bladen kraj. Kedar misliš mesó kuhati, operi ga v čisti vodi. Pepel brani mišim in drugim mrčesom do mesa. Tako hranjeno mesó je prav okusno.

(Iz „Glasa“.)

Dopisi.

Iz Mariborskega okraja. (Zakaj je bil Seidl izvoljen, in ne slovenski kandidat g. Pajk?) Večkrat sem bil vprašan: kakó je prišlo, da pri zadnjih volitvah v državni zbor ni Slovenec zmagal, temveč znani penzionirani hotman Seidl. — Ker bi mnogi radi uzroke vedeli, naj jih nekoliko povem, kolikor se meni kot taki vidi. Prvi in najglavnejši vzrok je ta: da se je Seidl že globoko v našo zemljo zarastel, ker je že večkrat bil voljen. Navada pa je lenim ljudem železna srajca. Dosti volilcev je iz same te lene navade Seidlna volilo. Drugi vzrok po mojem mnenju je bil neugodni čas prvotnih volitev v srenjah. Ko so ljudje največ dela s trgatvijo in oranjem imeli, trebalo je k volitvam hoditi. To pa je bilo krivo, da marsikteri dobri Slovenec ni hotel dela opustiti, in tako sta včasih po dva, po trije volilci, navadno dva srenjska svetovaleca, pa še kaki bližnji nemškutarski krčmar ali kramar volilne može izbrala po svojem in po nemškutarski „veri“. Tretji vzrok je bil ta, da se na dosti krajih dan in ura volitve nista prav na znanje dala, in takó so možje dostikrat o nepravem času volit prišli, ko so volitve že končane bile. Četrti vzrok je bil ta, da so se od strani nemčurjev silne laži trosile med ljudstvo, postavim, da gre zdaj zato, ali se imajo robota, desetina in stari časi zopet povrniti, in da je treba proti temu se zabraniti s tem, da se Seidl voli! Dosti drugače pametnih ljudi je še

zdaj vsled nemškutarskih laži te krive misli, da je res mogoče, kaj takega zopet vpeljati. A zastonj si nekterim budalom pravil, da Slovenec, od slovenskih starišev rojen, kakor g. prof. Pajk, ne bode in ne more nikdar kaj takega podpirati ali nasvetovati, kar bi stanu kmečkemu moglo škodovati, kakor n. pr. desetina in enake čenčarije. Gotovo je moralo vsakega v srce za-boleti, da se še zdaj najde ljudi, ki zamorejo takim babjim kvantom o desetini, roboti itd. verjeti. —

Jaz sem že večkrat mislil, da bi bila dolžnost gospôske, kot hudodelnike kaznovati ljudi, ki take laži raztrošajo, ter ljudstvo vznemirjajo in šuntajo. Marsikterega sem našel, ki se je na take le kalinom (gimpeljnom) nastavljen limance vsedel, ter se tako v nemčursko kletko vjel, pa se v svoji gluposti ni dal podučiti. Žalostno je pač res, da je med našim ljudstvom tako malo politične zvedenosti, da takih laži še sploh poslušajo in takim kvantavcem dveri ne pokažejo; kajti človek, ki se upa volilcu kaj tako neumnega na nos privezati, se očitó z ljudmi šali in jih ima za največje bedake, če misli, da mu bodo res verjeli.

Peti vzrok je silna omahljivost ali figamôštvo mnogih kmečkih volilcev. Več ko dvanajst volilnih mož poznamo, ki so poprej besedo in roko dali, da bodo Slovence volili; ko pa v mesto pridejo, in pri Lorberji vidijo tisto zeleno cunjo iz strehe moleti, postavijo se hajd! k našim največim sovražnikom, pregriznejo besedo in glasujejo za moža, ki sovraži vero in narodnost slovensko. Ko bi ti volilni možjé, ki so odstopili od svoje obljube in od svoje lastne domovine, le vedeli, kako se jim Mariborčani zdaj po volitvi posmehujejo, ter jih za „tumaste pavre“ imajo, ker so svojega kandidata zapustili in z njimi potegnili; v lice se vé da jih le hvalijo. Meni je nekdo v oči povedal: veste Vi, zakaj je toliko mož od Slovencev odpadlo, in z Nemci in nemškutarji potegnili? Zató, pravi, ker so gimpeljni, ktere je Breclj na svoje botelje vjel. — Saj so se Seidljanci res že bali za svojega „kamškega straha“ in so le še na „te neumne pavre“, kakor so jim v mestu pravili, ki še ne vejo, za kaj da gre pri teh volitvah, špekulirali. Oni so šteli na tiste, ki nič ne vejo, nič ne berejo, ki vsake kvante verjamejo, ki nimajo nič slovenske sramežljivosti v sebi, ki ne pomislijo, da s tem, ko si nemškutarja za poslanca volijo, Slovensko deželo prodajo in si tujega gospodarja na šinjak devajo. Kmetje imajo prav, ako se branijo starih časov, ko je robota in desetina vladala, ktero so pa najbolj slovenski poslanci iz Kranjskega in Goriškega o svojem času odpravljati pomagali; ali tega ne pomislijo, da so ravno tujei bili, ki so poprej svobodnemu Slovincu ta jarem naložili. Ravno tem tujcem se pa zdaj mečejo pod petó,